

SVJETSKA SEMMICA DOJENJA 2021.

Svjetsku sedmicu dojenja uspostavila je WABA- Svjetska alijansa za podršku dojenja u skladu sa Deklaracijom Innocenti iz 1990. godine, a samo obilježavanje Svjetske sedmice dojenja je započelo 1992. godine sa preporukom da se obilježava od 1-7. augusta ili u alternativnom terminu u prvoj sedmici oktobra kada se obilježava Svjetska sedmica djeteta. Svake godine obilježavanje Svjetske sedmice dojenja se provodi prema određenim temama koje su vezane za zdravstvenu zaštitu žena i djece, njihovu ishranu, posebno dojenja kao zlatnog standarda u ishrani dojenčadi i male djece, zatim vezano za rad i radno okruženje žena trudnica, majki i dojilja i za zdravi okoliš.

Kampanju povodom obilježavanja Svjetske sedmice dojenja 2021. Zavod za javno zdravstvo Federacije BiH provodi sa stalnim vladinim i nevladinim partnerima: Zavodom za javno zdravstvo Kantona Sarajevo, Udruženjem ljekara specijalista javnozdravstvenih disciplina Federacije BiH i Udruženjem za unapređenje dojenja. U nastojanjima da se žene osnaže da doje svoje bebe, ove godine pokušava se ukazati na aspekt zajedničke odgovornosti u tim naporima.

Okvir kampanjskog djelovanja Svjetske alianse za potporu dojenja (World Breastfeeding Alliance) u aktivnostima vezanim za odabranu temu čine četiri stuba koja se odnose na informisanje, utemeljenje, saradnju i poticanje, a ove se godine sve zainteresirane strane pozivaju da u svoje aktivnosti uključe informiranje ljudi o važnosti zaštite dojenja, jačanje potpore dojenju koje je od vitalnog značaja kako za pojedinca, tako i za zajednicu, pa je i vitalna odgovornost javnog zdravstva. U svojim nastojanjima, javno zdravstvo u ulozi lidera treba da potiče aktivnosti na zaštiti dojenja, surađuje s pojedincima i organizacijama i svim zainteresiranim stranama, uvećavajući tako učinak pokrenutih aktivnosti.

S aspekta javnozdravstvenog djelovanja, zaštita dojenja se treba fokusirati na otklanjanje prepreka koje postoje u društvenom okruženju u kome majka treba da ostvari dojenje.

Mnogi zdravstveni sistemi trenutno ne mogu pružiti efikasne informacije i kontinuiranu podršku dojenju.

Mnogi zaposleni roditelji nemaju odgovarajuću socijalnu zaštitu, plaćeno porodiljsko odsustvo, odgovarajuće trajanje porodiljskog odsustva, mogućnost korištenja porodiljskog odsustva od strane oba roditelja, a kada je u pitanju dojenje na radnom mjestu nemaju odgovarajuće uslove kao što su pauze za dojenje, fleksibilni radni aranžmani koji omogućuju dojenje zaposlenih majki i drugo. Okruženju koje nije suportivno za dojenje posebno doprinosi nepoštivanje i nedostatak kontrole poštivanja Međunarodnog koda o marketingu zamjena za majčino mlijeko odnosno posljedično agresivno i neprimjereno reklamiranje zamjena za majčino mlijeko usmjereno na majke.

Društvene norme i tradicionalne prakse u zajednici također često ometaju optimalno dojenje. Uzimajući sve navedeno u obzir, jasno je da manjkavost sistema podrške dojenju na nivou zajednice čini zaštitu, promoviranje i podršku dojenju većim izazovom, a da bi se on ojačao potrebni su naponi niza sektora, kao i politička volja i dugoročno ulaganje od strane društva.

Pored provođenja dobrih praksi vezanih za dojenje unutar zdravstvenog sistema i u porodičnom okruženju, ostvarenje prava vezanih za porodijsko odsustvo, stvaranje povoljnog okruženja na radnom mjestu i drugim javnim mjestima, kontrola neprimjerenog reklamiranja zamjena za majčino mlijeko te stavljanje zdravlja, odnosno dojenja, u centar svih politika, prevashodna je odgovornost sektora javnog zdravstva ali i svih onih koji mogu poduprijeti, zaštititi i promovirati dojenje. Zaštita dojenja je, kako kaže slogan, zajednička odgovornost svih nas.

Shodno trenutku, potrebno se osvrnuti na prednosti dojenja kao ključne komponente u ostvarenju čak sedam Globalnih ciljeva održivog razvoja, uključujući: iskorjenjavanje siromaštva, iskorjenjavanje gladi, dobro zdravlje i blagostanje, kvalitetno obrazovanje, dostojanstven rad i privredni rast, smanjenje nejednakosti i klimatske promjene.

Od 2016. godine, obilježavanje Svjetske sedmice dojenja je usklađeno sa Globalnim ciljevima za održivi razvoj, a Rezolucijom WHA (Svjetske zdravstvene skupštine) iz 2018. godine Svjetska sedmica dojenja je podržana kao važna strategija u promociji dojenja. Globalni ciljevi za održivi razvoj usvojeni su na Samitu UN o održivom razvoju u New York-u 25. septembra 2015. godine sa 17 definisanih ciljeva, a ciljna godina za njihovo postizanje je 2030. godina.

WABA je odmah 2016. godine pozvala na globalnu akciju podizanja i jačanja svijesti o povezanosti dojenja i ciljeva održivog razvoja, te da dojenje predstavlja jednu od ključnih komponenti za održivi razvoj i da je neophodno podsticati razne akcije na svim nivoima vlasti i svim sektorima u vezi sa dojenjem i ishranom dojenčadi i male djece u svjetlu novih ciljeva za održivi razvoj i njihovo postizanje. Također, neophodno je i uključivanje i suradnja sa širokim spektrom aktera na promociji, zaštiti i podršci dojenja. Veza između dojenja i ciljeva za održivi razvoj se proteže kroz mnoge oblasti sadržane u ciljevima za održivi razvoj, posebno kroz sedam (7) ciljeva, a to su sljedeći ciljevi:

1. Cilj 1. „Iskorijeniti siromaštvo“
2. Cilj 2. „Iskorijeniti glad“
3. Cilj 3. „Dobro zdravlje i blagostanje“
4. Cilj 4. „Kvalitetno obrazovanje“
5. Cilj 8. „Dostojanstven rad i privredni rast“
6. Cilj 10. „Smanjenje nejednakosti“
7. Cilj 13. „Klimatske promjene“

Za razliku od Milenijumskih razvojnih ciljeva (2000-2015. godine) koji su bili usmjereni na zemlje u razvoju, Globalni ciljevi za održivi razvoj predstavljaju univerzalni, sveobuhvatni

program djelovanja za sve zemlje i svaka zemlja treba dati svoj doprinos i imati nacionalnu odgovornost i odgovornost prema građanima.

Dakle, od ukupno 17 ciljeva za održivi razvoj, za sedam (7) ili 41,17% ciljeva dojenje predstavlja jednu od ključnih komponenti za njihovo postizanje.

Cilj 1. „Iskorijeniti siromaštvo“

Do kraja 2030. godine želi se iskorijeniti ekstremno siromaštvo, odnosno, smanjiti broj osoba koje žive sa manje od 1,25 USD na dan. Za postizanje ovog cilja potrebno je mobilisati različite resurse, kreirati jasne javne politike na nacionalnom, regionalnom i međunarodnom nivou i razvojne strategije koje promoviraju borbu protiv siromaštva. Prirodnoj ishrani majčinim mlijekom pripada posebno mjesto u zdravstvenim politikama i strateškim planovima, jer je majčino mlijeko prirodan, pristupačan i ekonomičan način ishrane dojenčadi i male djece, ne predstavlja trošak za ishranu i štedi kućni budžet.

Cilj 2. „Iskorijeniti glad“

Za smanjenje gladi do 2030. godine neophodno je osiguranje pristupa dovoljnim količinama sigurne i kvalitetne hrane, posebno, siromašnima i vulnerabilnim populacionim skupinama, a upravo isključivo dojenje do 6 mjeseci života i nastavak dojenja do dvije godine i duže pruža adekvatnu energiju i sve potrebne hranjive tvari za rast i razvoj i na taj način sprečava glad dojenčadi i male djece.

Cilj 3. „Dobro zdravlje i blagostanje“

Za održivi razvoj bitno je osigurati zdrav život i dobrobit za sve ljude i sve uzraste produženjem očekivnog trajanja života i smanjenjem mortaliteta djece i majki. Istraživanja su pokazala da dojenje može spasiti 820.000 života godišnje i spriječiti 13% svih smrti djece ispod 5 godina života u svijetu. Dojenje može reducirati jednu trećinu svih respiratornih infekcija i polovinu od svih dijareja u zemljama sa niskim i srednjim prihodima. Dojenje može smanji tip -2 dijabetesa za 35%, a višak kilograma, odnosno gojaznost za 26% , koji u zreloj dobi predstavljaju značajne biološke faktore rizika za nastanak i razvoj hroničnih masovnih nezaraznih oboljenja. Također, dojenje doprinosi poboljšanju zdravlja i dobrobiti majki, kao što je smanjenje rizika oboljevanja od raka dojke i jajnika. Prema postojećim istraživanjima i prema novim procjenama, porast dojenja mogao bi spriječiti dodatnih 20.000 smrtnih slučajeva žena od raka dojke svake godine u svijetu.

Cilj 4. „Kvalitetno obrazovanje“

Kvalitetno obrazovanje je osnova za poboljšanje života ljudi i održivi razvoj. Do kraja 2030. se želi osigurati da svi učenici steknu znanja i vještine potrebne za unaprjeđenje održivog razvoja, putem edukacije za održivi razvoj i održive stilove života, ljudska prava,

rodnu ravnopravnost, kao i za promoviranje kulture mira i nenasilja, pripadnosti globalnoj zajednici, poštivanja kulturne raznolikosti i doprinosa kulture održivom razvoju. Ovaj cilj, također, dovodi se u vezu sa dojenjem koje ne predstavlja samo adekvatnu i optimalnu ishranu dojenčadi i male djece, već značajno doprinosi mentalnom i kognitivnom razvoju dojenčeta, te dojena djeca imaju veći stepen inteligencije koja je važna za uspješnu edukaciju.

Cilj 8. „Dostojanstven rad i privredni rast“

Za postizanje ovog cilja potrebno je promovirati razvojno orijentisane politike koje podržavaju proizvodne aktivnosti, stvaranje pristojnih poslova, poduzetništvo, kreativnost i inovativnost, potiču osnivanje i rast malih i srednjih preduzeća, daju mogućnost zapošljavanja i adekvatnih radnih uvjeta svim radno sposobnim osobama, kao i da se do kraja 2020. godine značajno smanji udio mladih osoba koje nisu zaposlene. Korelacija između ovog cilja i dojenja ogleđa se u podršci majkama dojiljama na radnom mjestu i adekvatnoj zaštiti materinstva prema ILO Konvenciji o zaštiti materinstva broj 183, koji će omogućiti ženama da kroz dostojanstven rad kombiniraju dojenje i posao i da doprinesu boljoj produktivnosti i privrednom rastu.

Cilj 10. „Smanjenje nejednakosti“

Međunarodna zajednica je napravila značajne iskorake u pogledu smanjenja siromaštva, ali nejednakosti i dalje postoje, uključujući i velike razlike u pristupu zdravstvenim i obrazovnim uslugama. Sve je zastupljenije mišljenje da postojeći privredni rast u svijetu nije dovoljan za smanjenje siromaštva, posebno među ugroženim i marginaliziranim populacionim skupinama. Potrebno je do kraja 2030. godine osnažiti i promovirati socijalnu, ekonomsku i političku uključenost svih, bez obzira na starost, spol, invalidnost, rasu, etničku pripadnost, porijeklo, religiju ili ekonomski ili neki drugi status te osigurati jednake mogućnosti i smanjiti nejednakosti između bogatih i siromašnih.

Dojenje, također, može pomoći u postizanju ovog cilja i predstavlja jedan od važnih faktora u prevezilaženju jaza između bogatih i siromašnih. Nedavne studije su pokazale da dojenje poboljšava stepen inteligencije, što daje poboljšan akademski učinak, a on dugoročno povećava zaradu i produktivnost, što bi pomoglo smanjenju nejednakosti i prevezilaženju jaza između bogatih i siromašnih.

Cilj 13. „Klimatske promjene“

Klimatske promjene su globalni izazov koji ne poznaje nacionalne granice i zahtijeva rješenja i koordinaciju na međunarodnom nivou. Potrebno je unaprijediti obrazovanje, podići nivo javne svijesti i osnažiti ljudske i institucionalne kapacitete za ublažavanje i smanjivanje negativnih uticaja klimatskih promjena.

Majčino mlijeko štiti zdravlje dojenčeta i predstavlja zdrav ekološki proizvod i u periodu raznih katastrofa uključujući i globalno zagrijavanje. Dojenje je način ishrane koji ne stvara zagađenja, ne proizvodi otpad i ne utiče i ne doprinosi klimatskim promjenama, dok je za proizvodnju formule/dječije hrane kao zamjene za majčino mlijeko potrebna energija, materijal za pakovanje, gorivo za transport formule i sredstva za svakodnevnu pripremu i upotrebu ovog proizvoda.

Činjenica da dojenje zaista predstavlja jednu od ključnih komponenti za postizanje ciljeva održivog razvoja zasniva se na evidentnim dokazima da je ishrana majčinim mlijekom optimalan način ishrane dojenčadi i male djece neophodan za normalan rast i razvoj, da je majčino mlijeko hemijski i kalorijski potpuno prilagođeno potrebama novorođenčeta i dojenčeta i osobinama njegovog intestinalnog trakta, da je najjednostavniji način ishrane i praktično sterilan proizvod koji ne stvara otpad, a sa ekonomskog aspekta predstavlja najjeftiniji način ishrane. Pored ovog, dijete hranjeno majčinim mlijekom ima brže emocionalno i socijalno sazrijevanje, veći stepen inteligencije i manji rizik od morbiditeta i mortaliteta.

Multidimenzionalnost siromaštva kao pojave koju karakteriše trajna uskraćenost resursa, sposobnosti, mogućnosti izbora, sigurnosti i moći koji su potrebni za adekvatan životni standard i ostvarenje ljudskih, građanskih, ekonomskih, političkih, kulturnih i socijalnih prava potvrđuje i opravdava insistiranje Svjetske alijanse za podršku dojenja (WABA) da se zastupa da je dojenje jedna od ključnih komponenti održivog razvoja i da je neophodno podsticati razne akcije na svim nivoima u vezi sa dojenjem i ishranom dojenčadi i male djece u svjetlu novih ciljeva za održivi razvoj.

U Bosni i Hercegovini potreban je znatno veći stepen političke volje, liderstva i opredjeljenosti vlada na svim nivoima vlasti u BiH za detaljne akcione planove sa dodijeljenim budžetskim sredstvima u kojima će biti zastupljene akcije za podizanje i jačanje svijesti o povezanosti dojenja i ciljeva za održivi razvoj.

Aida Filipović Hadžioimeragić i Sabaha Purivatra Dračić